

Ordinea

Piotr Kropotkin

1881

Ni se reproșează adesea de-a fi acceptat ca deviză acest cuvânt care-i înspăimântă pe mulți, *anarhia*. „Ideile voastre sunt excelente,” ni se zice, „dar recunoașteți că numele «partidului» vostru este o alegere nefericită. În limbajul curent, *anarhia* e sinonimul dezordinii, al haosului. Cuvântul trezește în cugete ideea intereselor care se ciocnesc, a indivizilor care se războiesc, care nu reușesc să înfăptuiască buna înțelegere.” Să începem mai întâi prin a observa că un partid de acțiune, un partid care reprezintă o nouă tendință, rar are posibilitatea de a-și alege singur numele. La început poreclă — și încă una bine găsită —, numele e preluat de „partid”, acceptat în mare măsură iar, în scurt timp, devine glorioasa sa denumire. S-a convenit, de altminteri, și că această denumire conține o întreagă idee.

Dar *sanculoții* din 1793? Tocmai vrăjmașii revoluției populare au lansat această denumire. Însă nu cuprindea ea o întreagă idee? Ideea revoltei poporului zdrențaros, sătul de mizerie, împotriva tuturor roialștilor — așa-ziii patrioți și iacobini — bine îmbrăcați, trași la patru ace și care, în ciuda discursurilor lor pompoase și a tămâierii din partea istoricilor burghezi, erau adevărații inamici ai poporului, pe care-l disprețuiau profund pentru mizeria sa, pentru spiritul său libertar și egalitar, pentru înflăcărea sa revoluționară.

La fel a fost și cu numele de *nihilist*, care i-a intrigat atât de mult pe jurnaliști și care a dat prilej atâtor jocuri de cuvinte — bune și rele — până când s-a priceput că nu era vorba de vreo sectă barocă, aproape religioasă, ci de o adevărată forță revoluționară. Lansat de Turgheniev în romanul său „Tați și fii”, numele a fost folosit de „tați”, care se răzburau prin această poreclă pentru nesupunerea „fiilor”. Fiii îl acceptară, iar când, mai târziu, își dădură seama că numele se pretează la neînțelegeri, au căutat să se scape de el, dar era imposibil. Presa și publicul nu mai voiau să-i desemneze pe revoluționarii ruși altfel decât prin acest nume. De altfel, numele nu este deloc rău ales, căci conține o idee: el exprimă negarea întregului ansamblu al fenomenelor civilizației actuale, întemeiată pe oprimarea unei clase de către alta; negarea regimului economic actual, negarea stăpânirii și a puterii, a politicii burgheze, a științei rutiniere (șablonizate), a moralității burgheze; negarea artei puse în slujba exploatatorilor, a cutumelor și a întrebuințărilor lor groțești sau detestabile prin ipocrizie, cu care veacurile trecute au înzestrat societatea actuală — pe scurt, negarea a tot ceea ce civilizația burgheză înconjoară astăzi cu venerație.

Același lucru s-a petrecut și cu anarhiștii. Atunci când, în Internațională3, apăru un „partid” care nega autoritatea și care se ridica împotriva autorității sub toate formele ei, acesta își dădu mai întâi numele de partid *federalist*, apoi *anti-etatist* sau *anti-autoritar*. La acea vreme chiar evita să-și dea numele de anarhist. Cuvântul *an-arhie* (pe atunci așa se scria) părea să lege partidul prea mult de proudhonieni, ale căror idei de reformă economică erau combătute pe atunci în Internațională. Însă tocmai de aceea adversarilor le-a convenit să-l folosească, încercând să semene confuzie. Printre altele, el le permitea să spună și că însuși numele de „anarhiști” demonstrează că singura ambiție a acestora este aceea de a crea dezordine și haos, fără a lua în considerare consecințele.

„Partidul” anarhist se grăbi să accepte numele care i se dăduse. La început insistă asupra micii cratime între *an* și *arhie* explicând că, în această formă, cuvântul *an-arhie*, de origine elină, înseamnă „fără putere”, „fără stăpânire”, iar nu „dezordine”. Însă curând îl acceptă așa cum era, fără să le mai dea în mod inutil de lucru corectorilor de extemporale și nici lecții de elină cititorilor.

Cuvântul a revenit, prin urmare, la înțelesul său primordial, ordinar, comun, exprimat astfel în 1816 de un filosof englez, Bentham: „Filosoful care dorește să reformeze o lege rea,” spunea el, „nu îndeamnă la revoltă împotriva acesteia. Caracterul anarhistului este însă cu totul diferit. El neagă existența legii, îi respinge validitatea, îi atâță pe oameni să n-o recunoască și să se ridice împotriva aplicării ei.”

Înțelesul cuvântului a devenit azi mai cuprinzător. Anarhistul nu neagă doar legile existente, ci și orice putere consacrată, orice autoritate. Cu toate acestea, esența a rămas aceeași: el se revoltă — cu asta începe — împotriva puterii și a autorității sub orice formă.

Însă acest cuvânt, ni se spune, nu trezește în cuget negarea ordinii, plecând tocmai de la ideea de dezordine, de haos?

Să încercăm totuși să ne înțelegem. Despre ce *ordine* este vorba? Să fie armonia la care noi, anarhiștii, visăm? Armonia care se va stabili în mod liber în relațiile umane, atunci când umanitatea va înceta să

fie împărțită în două clase, dintre care una mereu jertfită în folosul celeilalte? Armonia care va apărea spontan din solidaritatea intereselor, atunci când toți oamenii vor fi o singură și mare familie, atunci când fiecare va munci pentru binele tuturor și toți pentru binele fiecăruia? De bună seamă că nu! Cei care-i reproșează anarhiei că este negarea *ordinii* nu vorbesc defel despre această armonie din viitor. Ei vorbesc despre ordine așa cum este ea concepută în societatea actuală. Să vedem, prin urmare, ce este această ordine pe care anarhia vrea s-o distrugă.

Ordinea de azi – sau ceea ce se înțelege prin ordine – înseamnă cele nouă zecimi din umanitate care muncesc pentru a procura luxul, plăcerile și satisfacerea celor mai respingătoare pasiuni ale unei mâini de trântori.

Ordinea este lipsirea acestor nouă zecimi de tot ceea ce înseamnă condițiile necesare pentru o viață igienică, pentru o dezvoltare rațională a calităților intelectuale. A reduce nouă zecimi din umanitate la starea de vite de povară care trăiesc de pe-o zi pe alta, fără să îndrăznească să se gândească vreodată la bucuriile aduse omului de studiul științelor, de creația artistică, iată ordinea!

Ordinea este mizeria, este foamea devenită starea normală a societății. Este țăranul irlandez care moare de foame; este țăranul rus care moare de difterie, de tifos, de foame din cauza sărăciei, în mijlocul grămezilor de grâu care pleacă spre străinătate. Este poporul Italiei forțat să-și părăsească pământurile bogate pentru a rătăci prin Europa, căutând vreun tunel de săpat și riscând să moară zdrobit, după ce a mai supraviețuit câteva luni. Este pământul luat țăranului pentru creșterea animalelor care îi vor hrăni doar pe cei bogați; este pământul lăsat mai degrabă în paragină decât dat celui care nu cere altceva decât să-l lucreze.

Ordinea este femeia care se vinde pentru a-și hrăni copiii, este copilul redus la a fi închis într-o fabrică sau a muri de inaniție, este muncitorul redus la starea de mașină. Este fantoma muncitorului răsculat la porțile bogatului, fantoma poporului răsculat la porțile guvernanților.

Ordinea este o infimă minoritate crescută în posturile guvernamentale, care se impune majorității și care-și crește copiii pentru ca, mai târziu, să ocupe și ei aceleași funcții, astfel încât, prin înșelăciune, prin corupție, prin forță, prin masacre să-și păstreze privilegiile.

Ordinea este războiul neîncetat al omului împotriva omului, războiul profesiilor împotriva altor profesii, războiul claselor sociale, războiul națiunilor între ele. Este tunul care nu se mai oprește din bubuit, este devastarea pământurilor, sacrificul unor întregi generații pe câmpurile de luptă, distrugerea într-un an a bogățiilor strănse prin muncă grea de-a lungul secolelor.

Ordinea este slugărnicia, înlănțuirea gândirii, înjosirea omului, menținute prin cătușe și cnut. Este moartea bruscă într-o explozie sau cea lentă, îngropat în mină; sutele de mineri sfâșiați sau îngropați în fiecare an de cupiditatea patronilor și mitraliați, vânați cu baionetele de îndată ce îndrăznesc să se plângă.

Ordinea, în fine, este înecarea în sânge a Comunei din Paris. Este moartea a treizeci de mii de bărbați, femei și copii, sfâșiați de obuze, îngropați în var nestis sub pavaul Parisului. Este destinul tinerimii ruse, zidită în închisori, îngropată în zăpezile Siberiei și ai cărei cei mai buni, cei mai puri, cei mai devotați reprezentanți au murit de funia călăului.

Iată ordinea!

Și dezordinea, ceea ce numesc ei dezordine?

Este revolta poporului împotriva acestei ordini mârșave, ruperea lanțurilor, distrugerea obstacolelor și mersul către un viitor mai bun. Este ceea ce are umanitatea mai înălțător în istorie.

Este revolta gândirii în pragul revoluțiilor; este răsturnarea ipotezelor sancționate de imobilitatea veacurilor de dinainte; este nașterea unui curent nou de idei, de invenții îndrăznețe, este soluția problemelor științei.

Dezordinea este abolirea sclaviei antice, este insurecția comunelor, abolirea iobăgiei feudale, e încercarea de abolire a înrobirii economice.

Dezordinea este insurecția țăranilor ridicați împotriva preoților și a nobililor, arderea castelelor pentru a face loc colibelor, ieșirea din bordeie la lumina soarelui. Este Franța abolind regalitatea și dând o lovitură mortală servituzii în toată Europa apuseană.

Dezordinea este 1848 făcându-i să tremure pe regi și proclamând dreptul la muncă. Este poporul Parisului care se luptă pentru o idee nouă și care, cu toate că e ucis în masacre, lasă umanității ideea comunei libere, deschizând calea acelei revoluții a cărei apropiere o simțim și al cărei nume va fi Revoluția Socială.

Dezordinea – ceea ce numesc ei dezordine – sunt epocile în care generații întregi susțin o luptă neîncetată și se sacrifică pentru a pregăti o existență mai bună umanității, scăpând-o de servituțurile trecutului. Sunt epocile în care geniul popular își ia avânt liber și face pași uriași, pași în lipsa cărora umanitatea ar fi rămas la vechea stare de sclavie, la starea de ființă care se târăște, înjosită de mizerie.

Dezordinea este ivirea celor mai frumoase pasiuni și a celor mai frumoase dăruiri, este epopeea supremei iubiri a umanității.

Cuvântul *anarhie*, implicând negarea acestei *ordini* și invocând amintirea celor mai frumoase momente ale popoarelor, nu este oare chiar bine ales pentru un „partid” care merge către cucerirea unui viitor mai bun?

Biblioteca Anarhistă

Piotr Kropotkin
Ordinea
1881

pagini-libere.ro

Articol apărut în 1881 în publicația *Le Révolté* și retipărit în Pierre Kropotkine, *Paroles d'un révolté*, préface par Elisée Reclus, C. Marpon & E. Flammarion, Paris, 1885. Textul a fost tradus în limba română și publicat în 2020 în colecția de broșuri a Pagini Libere.

ro.theanarchistlibrary.org